Oost

Het flatgebouw, of appartementencomplex zoals ze tegenwoordig zeggen, staat net voorbij het punt waar arm en rijk in Amsterdam elkaar raken: waar de Molukkenstraat het water oversteekt om in de Watergraafsmeer uit te komen. De Praxis die het armenkwartier scheidt van de burgerwijk kent iedereen, of ze nou autochtoon zijn of Marokkaan, blank of bruin, Syriër of Surinamer, de Praxis is voor alle gezindten. Als ik moest uitleggen waar ik woonde had het geen zin het Science Park te noemen. Maar de Praxis wist iedereen te vinden.

Mijn flat, appartement, bevindt zich ergens aan het einde van het dek, een binnenterrein dat met planken is bekleed. Aan die achterkant kun je het terrein ook verlaten, via een trap over vrijwel de hele breedte van het dek. Mijn betrekkelijk nieuwe huis heeft dus twee vloeren op de begane grond: mijn voordeur op het dek en de keukendeur een verdieping lager die op de ondergrondse garage uitkomt. De slaapkamer is dan weer op driehoog. Trappenlopen is gezond op mijn leeftijd.

Hoewel ik hier al een jaar woon staan er her en der dozen met voor mij onbekende inhoud, tenzij er 'boekendoos' op staat. De boekenkast moet ik nog timmeren. Ik heb me

voorgenomen er snel aan te beginnen. Als de boekendozen eenmaal leeg zijn, kan ik uitvogelen wat er in de rest van het gestapelde karton schuilgaat. Ik heb ooit gelezen dat je woonomgeving een uitdrukking van je geest is. In die van mij heerst zo te zien chaos. Als ik hier oud wil worden, moet de boel aan kant. Om een open deur in te trappen: wonen is belangrijk voor me, zeker nu ik het alleen doe.

Ik liep de grote, brede trap af naar mijn fiets. Hij werd, ongevraagd overigens, bewaakt door een zwerver die in een doos onder de brede buitentrap woonde. Ik gaf hem een biljet van vijf euro.

'Bedankt, sahib,' zei hij. Als hij een slechte dag had was hij een sjerpa. Dan stond hij op straat te schreeuwen en met een stok in het luchtledige te slaan. Zijn zwaarbepakte ezel weigerde de berghelling te nemen en moest vooruit worden geslagen. Soms vroegen de kinderen van het gebouw waar de ezel was.

'Als je dat niet ziet, moet je een bril kopen,' zei hij dan, om vervolgens schichtig te verdwijnen in zijn kartonnen huis.

Café Koosje

'Kun je beschrijven hoe dat voelt, een hartinfarct?' vroeg ik.

'Alsof er een vrachtauto op je borst staat,' zei Willem.

'Doet het pijn?'

'Of het pijn deed weet ik eigenlijk niet meer. Ik probeerde alleen maar die vrachtwagen weg te duwen. Wat drinken we, Sammie?'

Willem, een gepensioneerde directeur-eigenaar van een marketingbureau, kende ik al vijftig jaar. We kwamen uit dezelfde buurt en hadden samen op de middelbare school gezeten, meestal naast elkaar.

Hij deed laconiek over zijn infarct, maar ik durfde te wedden dat hij 's nachts lag te woelen en naar zijn hartslag luisterde als een automonteur naar een vermeende tik in de motor. Zo had ik het zelf beleefd toen mijn doodsangst het hartritme omhoog joeg naar een bedenkelijk niveau. Librium bracht uitkomst. *Mother's little helper*, in de trein, de bus en op grote pleinen. Het was decennia geleden dat ik de deur niet uit ging zonder een rammelend pillendoosje in mijn broekzak. Het paradoxale was dat de angst was afgenomen naarmate de dood dichterbij kwam.

'Uiteindelijk ben ik gedotterd. Ik hoefde geen bypasses.'

Willem nam een Urquell, ik een Vedett. Elke vrijdag

dronken we een biertje in café Koosje op de Plantage Middenlaan. Ik woonde in Oost, Willem in Zuid. Koosje lag mooi in het midden. Vroeger spraken we af in de binnenstad, voordat die onbegaanbaar was geworden. Groepen Italianen of Japanners op hun huurfietsen vormden even grote obstakels als de opgebroken grachten en straten waarmee het stadsbestuur de binnenstad onveilig had gemaakt.

Nu dreigde deze tot voor kort rustige en lommerrijke Plantagebuurt ook al te exploderen door de almaar groeiende populariteit van Artis en de obsessieve uitbreidingsplannen van de bouwmeesters van de Universiteit van Amsterdam. Juist in deze statige buurt met zijn huizen uit het begin van de twintigste eeuw waren nieuwbouwsels uit de grond gestampt die dagelijks duizenden studenten opslokten en weer uitspuwden. Bovendien reden er twee trams door de buurt, dreigde er een permanent fietsinfarct op deze slagader van Oost naar het centrum en stond er vlak bij het kruispunt midden op de rijbaan een houten politiehuisje op palen dat een aanslag door IS op de Hollandsche Schouwburg moest voorkomen. Binnen een straal van vijfhonderd meter waren er in de afgelopen jaren tien hotels bij gekomen. Nog steeds wilde de hele wereld Amsterdam bezoeken, ook al was het iets moeilijker geworden om aan drugs te komen. Dit was een stad waarin iedereen jong leek te zijn. Wij werden langzamerhand de binnenstad uitgedreven. Alleen in Zuid woonden nog mensen van onze leeftijd. Heel veel mensen van onze leeftijd. Bijna alleen maar mensen van onze leeftijd.

Zuid was een getto van slechtgeklede grijze duiven geworden, vooral binnen het gebied van de Coöperatie. Ie-

dereen was er gepensioneerd en veelal welgesteld omdat ze hun eigen huis hadden verkocht en het inschrijfnummer hadden behouden dat ze ooit in de jaren zeventig met slijmen bij Klitsie hadden verworven. Klitsie ging toen over de toewijzing van de huizen binnen deze woningbouwvereniging. Je was wel gek als je je nummer bij de Coöperatie opzegde. De huren waren ver beneden de marktprijs. De laatste aanwinst voor die buurt was Alexy van der Palm de Bruyne, van het oude geslacht Van der Palm de Bruyne. Geld zat voor een koophuis, maar waarom zou je een laag nummer bij de Coöperatie niet benutten? Dan was je een dief van je eigen portemonnee. En wie wilde er niet tussen soortgenoten wonen? Deze man, hoogleraar wiskunde aan de UvA en bestuursvoorzitter van het Concertgebouw, in elk geval wel. Om zijn kinderen vast aan passende woonruimte te helpen, had hij een Coöperatie 2 opgezet in de Watergraafsmeer. Die buurt was al een soort opleidingsgebied voor Saai Zuid. Je leerde je er te bewegen in de juiste kringen en af en toe maakte je een uitstapje naar Oost. Zulk lekker brood bij die Turken.

Willem nam een flinke slok van zijn bier waardoor er schuim rond zijn mond kwam. Hij ademde in op de manier die me zei dat er een oninteressant verhaal aan kwam.

'Zie je dat dichte pand op de hoek daar, aan de overkant? Dat was een sigarenwinkel die werd gedreven door een oud-voetballer van Cambuur. Ik vroeg een keer hoe hij heette. "De naam staat op het uithangbord boven de winkel," zei hij. Hij heeft zijn zaak verkocht aan Chinezen. Die gaan er een hotel van maken. Die man heette Zeilstra.'

'Dat dotteren, maken ze je daarvoor weg?' vroeg ik.

'Nee. Ze gaan naar binnen door je pols, althans bij mij, het schijnt ook via je lies te kunnen, en dan duwen ze een ballon naar boven die ze opblazen in je kransslagader.'

'Gadverdamme. En dan plaatsen ze een stent? Wat is dat eigenlijk, een stent?'

Willem was afgeleid. Hij wenkte om meer bier, kaasstengels, bitterballen en vlammetjes. Zijn vriendelijke dikke kop die na één Urquell al rood aanliep was zwaar dooraderd. Toch mankeerde hij nooit wat, hoewel hij het vaakst van al mijn vrienden bij de dokter kwam. Behalve dat infarct dan. Volgens hem leefden hypochonders langer omdat ze er sneller bij waren, bij wat dan ook.

'Een stent is een rond dingetje in je slagader dat voorkomt dat de ader inzakt en weer nauwer wordt. Jij hebt toch een longembolie gehad?' vroeg hij.

'Ja, je bent op bezoek geweest, man.'

Willem was me komen opzoeken op de avond dat Marjolein gehaktballetjes met tomatensaus had gebracht. Het waren nog springlevende herinneringen. Mijn gehakballen roken zo lekker dat alle ouwe wijven op mijn zaal op het ziekenhuisvoer begonnen af te geven. De verpleegsters konden een opstand op het nippertje bezweren. Het was ruim een jaar geleden. Marjolein was net bij me weg. Wel zat ze aan mijn bed.

'Je lag met vrouwen op de zaal. Jezus! Je was bijna de jongste met vijfenzestig.'

'In principe is een longembolie net zoiets als een hartinfarct, alleen op een andere plek. Jij bent ook aan de bloedverdunners, toch?'

'Zeker. Om de twee weken ga ik naar de trombosedienst om bloed te laten prikken.'

'Ik prik zelf. Met zo'n soort diabetesapparaatje controleer ik mijn bloedwaarde die ik naar de trombosedienst moet mailen. Dan krijg ik van hen mijn nieuwe schema, heel handig.'

'Ik vind het niet erg om erheen te fietsen. Het geeft me structuur. Eigenlijk is het wel gezellig daar, met die Surinaamse vrouwen. Heel veel Surinaamse vrouwen worden verpleegster. Weet jij waarom?' vroeg Willem.

Twee dagen minstens moest ik in het ziekenhuis blijven. Op vrijdag was ik kortademig geworden. Ik had een afspraak in de stad waar ik abnormaal tegen opzag. Ik belde Marjolein en vroeg of ze me naar de dokter kon brengen. Ik hoorde haar zuchten. Ze vroeg of ik echt iets mankeerde of dat ik me weer van alles inbeeldde. Toen ze me een halfuur later op mijn bed zag liggen, schrok ze. Daar schrok ik weer van.

De vrouw aan de balie zei dat ik 'even tussendoor' mocht. De huisarts mat mijn bloeddruk: te hoog. Ze luisterde naar mijn hart: te snel.

'We moeten dit serieus nemen,' zei ze. Ik moest meteen bloed laten prikken. Marjolein bracht me weer thuis. Ze bleef bij me. Wachtend op de uitslag van de bloedprik ging ik op bed liggen, de enige houding waarin ik niet hijgde. Na een uur belde de huisarts. Na overleg met haar collega vond ze dat ik zo snel mogelijk naar de eerste hulp van het OLVG moest. In het ziekenhuis wisten ze al dat ik zou komen. In een door gordijnen beschut hokje legden ze me aan een monitor. Gek genoeg was ik niet bang. Dat Marjolein erbij

was hielp. Geen seconde had ik het idee dat ik in een of andere gevarenzone verkeerde. Dat doet adrenaline met je: ik was vooral geïnteresseerd.

'We willen een hartinfarct uitsluiten,' zei de assistent. In academische ziekenhuizen zie je nauwelijks nog een specialist. Assistenten mogen op jou oefenen. Als je pech hebt krijg je er een die zijn huiswerk nooit maakt.

'Volgens mij heb ik een longembolie en moeten jullie me zo snel mogelijk heparine geven. Twaalf jaar geleden heb ik trombose gehad. De afgelopen twee maanden had ik een onverklaarbare pijn in mijn knieholte. Daar zat natuurlijk die bloedprop die naar boven is geschoten,' zei ik.

De assistent keek me aan en haalde zijn schouders op. Hij zei dat hij moest doen wat zijn baas hem opdroeg.

Het cardiogram was oké. Dat konden ze niet zeggen van de CT-scan. Daarop was een flink stolsel in de longslagader te zien. Ze gingen me opnemen.

Naast me op het zaaltje lag een vrouw die voortdurend te laat was met het vragen om een pispot. Dan moest haar hele bed worden verschoond. Tegenover me zat een donker meisje half rechtop. Van tijd tot tijd kreunde ze. Naast haar, schuin tegenover mij, een oude vrouw die Dickie heette. Zij was zo'n type dat totale zelfstandigheid uitstraalde. Bij de bakker of de slager was zij het die precies wist wanneer iedereen aan de beurt was. Voorkruipen was er bij haar niet bij, op straffe van een openbare terechtstelling.

Een verpleegster kwam me een injectie geven. Ze sloot de gordijnen om mijn bed. Ik vroeg of de gordijnen dicht mochten blijven, maar dat mocht niet. Overdag werd ieder-

een geacht zichtbaar te zijn. Waarom weet ik niet. Marjolein kwam een pyjama brengen en een paar boeken. *Vanity Fair* van Thackeray herinner ik me. Duizend bladzijden. Dacht ze dat ik zo lang moest blijven? Van ijdelheid kon in deze ruimte geen sprake zijn. De een piste in zijn bed, een ander lag te kreunen en ik had een zuurstofslang in mijn neus.

Tegen de avond kwam Marjolein weer terug met die gehaktballetjes in tomatensaus.

De zuurstofslang mocht even uit mijn neus.

'Als het apparaat 95 procent aanwijst mag hij er voorgoed uit,' zei ik tegen haar. Dat had Marleen, de verpleegster, gezegd.

'Vijfennegentig procent van wat?"

'Zuurstof, denk ik.'

'O ja.'

Toen de andere patiënten bezoek kregen, ging Marjolein naar huis. Willem kruiste haar bij zijn binnenkomst. Ze kusten elkaar gedag. Hij bleef kort, een kwartier. Hij moest naar de opera.

'Hoezo?' vroeg ik.

'Het is een soort club van rijke mensen. Ze hebben ons gevraagd. Ik moest ja zeggen van Freddy. Vanwege de contacten.'

'Contacten? Je bent gescheiden en gepensioneerd. Je telt nergens meer mee. Je bent een te verwaarlozen factor.'

'Weet Freddy veel. Tot volgende week in Koosje.'

'Bij leven en welzijn.'

De moeder van het kreunende meisje tegenover me was het gitzwarte haar van haar dochter aan het kammen. Het glansde in het grauwgele kunstlicht dat het zaaltje be-

scheen. Hier en daar zaten vlekken op de muur. Ramen waren er niet. De enige weg naar buiten was door de deur. Ik keek naar de vloer die met linoleum of vinyl was bekleed.

Na het kammen smeerde de moeder de voeten van het meisje in met vloeistof uit een plastic bak. Ook hierbij mompelde ze het een en ander. Af en toe viel er een bruine druppel op de grond. Ik realiseerde me dat ik naar een ritueel keek: winti of zoiets. Het meisje kreunde niet meer. Ze leek rustig te worden. Op de deur van onze zaal stond HEMATOLOGIE/ONCOLOGIE. Ik lag hier namens het eerste woord. Zou het meisje onder het tweede specialisme vallen? Ze kreeg van de verpleging een enorme hoeveelheid pillen en drankjes voorgeschoteld.

Het zou ongepast zijn om haar te vragen waarvoor ze hier lag. Ik wilde een brief in de ideeënbus gooien – in dit soort instellingen hingen ongetwijfeld ideeënbussen of anders was er een online – met het voorstel om naast de status een stuk karton aan de bedrand te hangen waarop de naam en de kwaal van de patiënt stonden vermeld.

De oude vrouw die Dickie heette, leek me tamelijk fit. Bij haar kwam een zoon of kleinzoon op bezoek. Die werd om boodschappen gestuurd. Ze had van alles nodig en of hij dat morgenochtend allemaal even wilde komen brengen. Het irriteerde de zoon of kleinzoon zichtbaar, ook omdat hij maar al te goed wist dat tegenstribbelen zinloos was.

'Ik moet naar mijn werk,' zei hij.

'Nu nog?' vroeg ze.

'Avonddienst.'

Hij kuste haar op haar wang en ging ervandoor. Dickie keek naar mij en haalde haar schouders op: 'Kinderen ver-